

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Resp. 1. In dubio practico semper tutior pars sequenda est; ita ut semper peccet qui in tali dubio amplectitur partem minus tutam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

an aliquid hic & nunc licitum esse, quod non est licitum, sed illicitum & prohibitum.

Prob. 1. pars. Nam 1. actio est mala materialiter. 2. Hæc malitia materialis imputabilis est operanti: error enim vincibilis, sicut & vincibilis ignorantia, quam importat, excusare non potest operantem ex eo. Præterea, actio operantis in casu proposito habet omnia requisita ad peccatum formale. Nam 1. est voluntaria in se voluntate facti; cum sit saltem secundum substantiam ab operante cognita. 2. Non est quidem voluntaria in se voluntate peccati, quia non est ab operante cognita secundum circumstantiam malitiæ; at, quod sufficit, voluntaria est voluntate peccati in causa, nempe in conscientia vincibiliter erronea, vel, si vis, in ignorantia vincibilis & culpabili, ex qua operans hic & nunc operatur. *Obiter observa,* nos hic per conscientiam vincibiliter erroneam, sicut & per ignorantiam vincibilem, intelligere eam quæ non solum potest, sed etiam debet deponi; vel, quod idem est, intelligere eam, quæ versatur circa ea, quæ operans non solum potest, sed etiam tenetur scire. 2. *Pars probatur.* Quia conscientia invincibiliter erronea, sicut & ignorantia invincibilis, quam importat, excusat operantem ex ea.

Dices. Si operans secundum conscientiam vincibiliter erroneam, dictanti aliquid hic & nunc licitum esse, quod illicitum est & prohibitum, peccat, cum etiam, ut probatum est, peccet operando contra illam, constituitur in necessitate peccandi: non enim potest non alterutrum facere, hoc est, vel secundum, vel contra illam operari. Absurdum conf. Ergo, &c. *Resp. neg. seq. maj.* Nam potest, morali diligentia adhibita, conscientiam illam deponere, & deponendo non peccare. Quod si, perseverante conscientia illa, non potest non peccare, ipse sibi imputare debet; & hæc peccandi necessitas non est nisi consequens & voluntaria necessitas, quæ proinde non debet, nec potest illum excusare.

At inquit. Quid si operandi necessitas ita urgeat, ut operans non possit adhibere sufficientem diligentiam ad deponendam conscientiam erroneam? *Res.* si tunc, quam potest, diligentiam adhibeat, & de præterita negligentia doleat, non peccaturum, sese conformando conscientia erronea; quia tunc actionis malitia desinet esse illi voluntaria. Secus, peccabit, etiam operando secundum conscientiam erroneam; quia tunc malitia actionis erit illi voluntaria in causa, sicut & peccandi necessitas, in qua tunc versabitur.

RESPONSIO III.

Conscientia vincibiliter erronea, dictans aliquid hic & nunc præceptum esse, vel prohibitum, non obligat.

Prob. Nam 1. conscientia illa non obligat, quam tenetur homo deponere, & deponendo, ut ita loquar, abjicere. Atqui homo tenetur deponere conscientiam vincibiliter erroneam. Ergo, &c. 2. Conscientia illa non obligat, cui non tenetur homo se conformare. Atqui homo non tenetur se conformare conscientia vincibiliter erronea. Ergo, &c. *Prob. bat. min.* Nam si homo teneretur se conformare conscientia vincibiliter erronea, se conformando non peccaret: nemo enim peccare potest, faciendo id, ad quod tenetur. Conf. est contra 2. *Resp.* Ergo, &c.

Dices. Si conscientia vincibiliter erronea, dictans aliquid hic & nunc præceptum vel prohibitum esse, non obligat, quare operans contra illam, peccat? *Resp.* Illum peccare; quia, ut jam dictum est, agit sine persuasione, quod operatio sua sit licita; & quia saltem interpretativè vult malitiam, quam apprehendit in operatione sua.

At inquit. Ad quid ergo tenetur, qui habet conscientiam illam, si non tenetur illi se conformare? *R.* Tenetur illam deponere, & non peccare.

RESPONSIO IV.

Imò nequidem obligat, propriè loquendo, con-

Simonet Theol. Tom. I.

scientia invincibiliter erronea, dictans aliquid præceptum esse vel prohibitum.

Prob. Nam conscientia eatenus obligat, quatenus est debita primorum principiorum applicatio, vel intimatio legis re ipsa existentis: non enim aliunde habere potest vim obligandi propriè. Atqui talis non est conscientia etiam invincibiliter erronea, ut per se pater. Ergo, &c.

Dices. Operans tenetur se conformare conscientia invincibiliter erronea, dictanti aliquid præceptum vel prohibitum esse. *Resp.* Teneri, non quia conscientia illa propriè obligat, sed quia tenetur in omni operatione vitare peccatum. Operando autem secundum conscientiam invincibiliter erroneam, non peccat, & peccaret operando contra illam. Breviter. Operans tenetur se conformare conscientia invincibiliter erronea, quia non potest aliter peccatum vitare: nam neque illam deponere, neque ex fide contra illam operari potest.

RESPONSIO V.

Conscientia, siue vincibiliter siue etiam invincibiliter erronea, non est morum regula.

Prob. 1. De conscientia vincibiliter erronea. Nam repugnat hominem teneri ad deponendam & abjiciendam morum regulam. Atqui homo tenetur ad deponendam & abjiciendam conscientiam vincibiliter erroneam. Ergo, &c. *Prob. 2.* De conscientia invincibiliter erronea. Nam regula morum, dictans aliquid esse præceptum vel prohibitum, obligat. Atqui conscientia invincibiliter erronea, dictans aliquid esse præceptum vel prohibitum, non obligat, ut probatum est. Ergo, &c. Ratio est, quia illa tantum conscientia propriè dici potest regula morum, quæ est recta & debita primorum principiorum moralium, & legis siue naturalis siue positivæ applicatio. Atqui talis est sola & omnis conscientia vera. Ergo, &c.

Dices. Qui operatur secundum conscientiam invincibiliter erroneam, laudabiliter agit, nonnisi quia se conformando conscientia invincibiliter erronea, conformat se regulæ morum. Ergo conscientia invincibiliter erronea est morum regula. *Resp. neg. min.* Itaque laudabiliter agit, quia in operatione sua, quantum est in se, sectatur id quod rectum & honestum est, conformando se conscientia invincibiliter erronea, dictanti aliquid præceptum vel prohibitum esse.

Nota. Ex eo præcisè, quod se conformat conscientia invincibiliter erronea, solum vituperabilis non est, quia error invincibilis excusat, neque laudabilis est propter operationem conscientia invincibiliter erronea conformem, quia talis operatio non est laude digna; non enim est bona moraliter & honesta, cum sit materialiter mala, & bonum sit ex integra causa, malum verò ex defectu quolibet. Superest igitur, ut, qui se conformat conscientia invincibiliter erronea, laudabilis sit, propriè loquendo, propter solum affectum non peccandi, & quod rectum atque honestum est, in operatione sectandi, quantum est in se; qui affectus bonus est moraliter & honestus, ac proinde & laude dignus.

ARTICULUS III.

Utrum in dubio tutior pars sit sequenda.

RESPONSIO I.

IN dubio practico semper tutior pars sequenda est, ita ut semper peccet, qui in tali dubio amplectitur partem minus tutam.

Prob. Qui in dubio practico sequitur partem non tutiorem, sed minus tutam, facit aut omittit aliquid, de quo dubitat, utrum possit licitè illud hic & nunc facere aut omittere. Sed qui facit aut omittit aliquid, de quo dubitat, utrum licitè possit illud hic & nunc facere aut omittere, peccat. Ergo, &c. *Prob. min.* Nam qui facit, aut omittit aliquid, de quo dubitat, utrum licitè possit illud hic & nunc facere aut omittere,

Bb facit

facit aut omittit illud sine persuasione, quod hic & nunc licitè fiat aut omittatur. Atqui quod sit aut omittatur sine persuasione, quod hic & nunc licitè fiat aut omittatur, peccatum est: nam, ut ait Apostolus ad Rom. cap. 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* Ergo, &c.

Confirm. Qui facit aut omittit aliquid, de quo dubitat, utrum hic & nunc licitè fiat aut omittatur, quantum in se est, exponit se morali periculo peccandi, sed qui exponit se morali periculo peccandi, peccat: peccat enim, qui interpretativè vult malitiam peccati; & vult interpretativè malitiam peccati, qui illam non vitat, quantum moraliter potest; nec illam vitat, quantum moraliter potest, qui, quantum in se est, exponit se morali periculo peccandi, faciendo aut omittendo aliquid. Ergo qui facit aut omittit aliquid, de quo dubitat, utrum hic & nunc licitè fiat aut omittatur, peccat, & consequenter peccat, qui in dubio practico non tutiorem partem, sed minus tutam amplectitur.

RESPONSIO II.

Tutior pars eligenda est in dubio speculativo, saltem quando vinci potest: ita ut semper peccet, qui partem minus tutam eligit in dubio speculativo vincibili.

Prob. Peccat, qui partem minus tutam eligit sine prudenti persuasione, quod illam licitè eligat, sed qui in dubio speculativo vincibili partem minus tutam eligit, eligit illam sine prudenti persuasione quod illam licitè eligat. Ergo peccat. Major est certa: nam peccatum est, quicquid sit aut omittitur cum imprudenti tantum persuasione, quod licitè fiat aut omittatur, juxta illud Apostoli: *Omne quod non est ex fide, peccatum est.* *Prob. min.* Qui non adhibet debitam diligentiam, ut sibi verè, & non falsò persuadeat partem minus tutam sibi licitam esse, non potest illam eligere cum prudenti persuasione, quod eligat illam licitè; ut patet ex terminis. Sed qui in dubio speculativo vincibili eligit partem minus tutam, illam eligit, non deposito dubio, quod potest & tenetur deponere; ut patet ex terminis. Sed qui eligit partem minus tutam, non deposito dubio, quod potest & tenetur deponere, non adhibet debitam diligentiam, ut sibi verè & non falsò persuadeat sibi licitam esse partem illam; ut per se manifestum est.

Declaratur hæc doctrina aliquot exemplis. Titius dubitat, utrum hodierna dies sit festiva, an non, & ita dubitat, ut possit dubium suum deponere, adhibita morali diligentia. Si cum hoc dubio non audiat sacrum, peccat, etiam si hodierna dies non sit festiva; quia, non adhibendo moralem diligentiam ad deponendum dubium suum, non eam, quam debet, diligentiam adhibet, ut verè & non falsò sibi persuadeat, se non teneri ad audiendum sacrum hodie; & ita aut nullam, aut nonnisi imprudentem habere potest persuasionem, sibi hodie licitam esse omissionem sacri. Item Titius dubitat, utrum aliqua lege prohibitum sit, an non, pingere in die festo, & sic dubitat, ut moralem diligentiam adhibendo, possit dubium suum deponere. Si cum hoc dubio pingat die festo, peccat, etiam dato quod hoc nulla lege prohibitum sit; quia non adhibuit moralem diligentiam ad deponendum dubium, & sic non eam, quam debuit, diligentiam adhibuit, ut sibi verè & non falsò persuaderet, se nulla lege teneri ad non pingendum die festo: unde ad summum non potest nisi imprudentem persuasionem habere, actionem pingendi sibi licitam esse hoc die festo.

RESPONSIO III.

Tutior pars eligenda est etiam in dubio speculativo, quod vinci non potest, ita ut semper peccet,

qui partem minus tutam eligit in dubio speculativo quantumvis supponatur esse invincibile.

Prob. 1. ratione. Peccat, qui partem minus tutam eligit in dubio practico, ut constat ex *Resp. 1.* Sed qui partem minus tutam eligit in dubio speculativo etiam invincibili, eligit illam in dubio practico. Ergo peccat. *Prob. min.* Dubium speculativum etiam invincibile non potest esse sine dubio practico sibi correspondente. Ergo qui eligit, &c. *Prob. ant.* Nam v. gr. qui invincibiliter dubitat, utrum aliqua lege prohibitum sit, an non, pingere die festo, non potest non dubitare, utrum actio pingendi hoc die festo sibi illicita sit, an non. Item qui dubitat invincibiliter, utrum hodierna dies sit festiva, an non, non potest non dubitare, utrum hodierna sacri ommissio sit prohibita, an non; & ita non potest non dubitare, utrum hodierna ommissio sacri sibi illicita sit, an non. Ergo dubium practicum separari non potest à dubio speculativo etiam invincibili. Ex hoc autem

Adhuc argumentor sic. Peccat eligendo partem minus tutam, qui eligit illam sine persuasione, quod illam licitè eligat. Sed operans eligendo partem minus tutam in dubio speculativo invincibili, eligit illam sine persuasione, quod illam licitè eligat: nam eligit illam in dubio practico, quocum esse non potest persuasio, quod licita sit electio partis minus tutæ: non enim potest operans simul certus esse de bonitate operationis hic & nunc exercendæ, & dubius de illa, Ergo, &c. Non ergo aliud discrimen interest inter dubium speculativum vincibile & invincibile, quam quod, quando dubium speculativum vincibile est electio partis minus tutæ, possit fieri licita, quia tunc dubium deponi potest: quando verò est invincibile, electio partis minus tutæ licita fieri non possit, quia tunc dubium deponi non potest. Igitur electio partis minus tutæ, facta in dubio speculativo, semper peccaminosa est, sive dubium sit vincibile, sive non sit.

Prob. 2. Autoritate summorum Pontificum. Nam 1. Eugenius Papa cap. Juvenis, extra de sponsalibus, juvenem, qui puellam nondum septennem desponsarat, & forsan tentat complere, quod non poterat, separari à puella illius consobrina, quam postea duxerat uxorem, mandat, non solum propter honestatem Ecclesiæ, sed etiam quia in his quæ dubia sunt, quod certius existimamus, tenere debemus.

2. Clemens III. cap. Ad audientiam, extra de homicidio voluntario, Presbytero, qui quandam de familia sua correctionis gratia percusserat, & in dorso aliquantulum vulneraverat, cum vulneratus aliquantò post mortuus esset, postquam tamen à vulnere convalescerat, & utrum occasione vulneris decessisset, dubium haberetur, prohibet ne in sacris ordinibus ministraret; Cum in dubiis semitam debemus eligere tutiorem.

3. Innocentius III. c. Significasti, eod. tit. sic loquitur, in casu furis, qui à pluribus, in quibus erat sacerdos quidam, percussus interierat: Si discerni non possit, ex cujus ictu percussus interit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi sacerdos; etsi forte homicida non sit, à sacerdotali officio abstinere debet: cum in hoc casu cessare sit tutius, quam celebrare.

4. Honorius III. cap. Peritio, eod. tit. Presbytero cuidam, qui pugna cum Saracenis inita interfuerat, in qua pugna ipse aliquos percusserat, & multi ex utraque parte interfecti fuerant, ipsum consulenti sic responder: Cum pro eo quod aliquos percussisti, irregularitatem metuas incurrisse; mandamus, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, à ministerio altaris abstineas reverenter, cum sit consultius, seu, ut ait glossa, tutius, in huiusmodi dubio abstinere, quam temerè celebrare.

5. Innocentius III. cap. Illud, extra de Clerico excommunicato, de Episcopo, qui in excommunicatione celebrat, quanquam ei nonnisi per famam de sententia contra eum prolata constiterat, sic responder: Licet in hoc non videatur omnino culpabilis extitisse; quia tamen in dubiis via est tutior eligenda, etsi